

RIKTLINJER FÖR SPECIALKOST PÅ VÄG

Slopa krav på upprepade läkarintyg vid celiaki. Det är ett av förslagen till nya nationella riktlinjer för specialkost i skolan. Förslaget gick ut på remiss i våras. Sent i höst kan riktlinjerna bli verklighet.

TEXT JENNY RYLTIENIUS

Det är fackförbundet Ledarna som tagit initiativ till de nya riktlinjerna. Bakgrunden är att de har många medlemmar som arbetar som chefer i kommunala/offentliga måltidsorganisationer som upplever att det råder många oklarheter. Till exempel i vilka fall man ska

kräva läkarintyg och vilka olika kosttyper de har krav på sig att servera. Man har också sett att det finns ett behov av utbildning av såväl kockar som serveringspersonal men även pedagoger och fritidspersonal behöver utbildas när det gäller specialkost. Tanken är att

Linus Engqvist
Richert

de nya nationella riktlinjerna ska göra hanteringen av specialkost rättssäker och likvärdig i hela landet.

I remissen nämns celiaki vid två tillfällen. I det första fallet borde formuleringen skärpas. Det står: "Celiaki räknas som en livslång sjukdom och glutenfri kost ska serveras."

- Vi har påpekat att formuleringen "räknas som" är för vag. Celiaki är en livslång sjukdom är mer korrekt. Det saknas också information som tydliggör vad celiaki är och vilka risker måltidspersonalen

utsätter celiakister för genom att slarva och servera glutenhaltig mat till dem, även detta har vi påpekat, säger Linus Engqvist Richert, ombudsman på Celiakiförbundet.

DÄREMOT ÄR DET mycket välkommet att remissen föreslår att celiaki ska undantas från kraven om läkarintyg vid varje läsårsstart. Så här formuleras det i remissen: "Intyg förnyas förslagsvis vid läsårsstart och i samband med förändringar. Undantag rekommenderas för celiaki, som är en kronisk sjukdom."

– Ett mycket efterlängtat, men också vettigt, förslag med tanke på att celiaki är kroniskt. Dock anser jag att det ska räcka med ett sjukdomsintyg, som dessutom kan vara från diagnostillfället, och alltså flera år gammalt. Den enda behandlingen i dagsläget är ju strikt glutenfri kost, så något särskilt kostintyg bör inte behövas, säger Linus Engqvist Richert.

Förslaget ägnar däremot ett speciellt avsnitt åt laktosintolerans, som är den absolut vanligaste specialkosten. Riktlinjerna förordar att skolköken ska erbjuda laktosfri mjölk att dricka men att lunchen kan innehålla upp till 2 gram laktos innan skolan behöver servera annat alternativ. I praktiken betyder det att laktosintoleranta ska få samma mat som alla andra om inte maträtten innehåller väldigt mycket mjölk som till exempel redda soppor, stuvningar och såser. Något som redan en del skolor har börjat att praktisera (se notis på sidan 6).

"En laktosfri kost kan dölja en sekundär laktosintolerans som egentligen beror på en annan sjukdom."

man i remissen att små barn med magproblem ska utredas av sjukvården eftersom det är högst troligt att problemen beror på någonting annat.

– En laktosfri kost kan dölja en sekundär laktosintolerans som egentligen beror på en annan sjukdom, till exempel obehandlad celiaki, så detta tycker vi är väldigt bra, säger Linus Engqvist Richert.

Att ökad utbildning också tas upp är glädjande. Riktlinjerna föreslår att all personal som hanterar specialkost ska ha utbildning och kontinuerligt få kunskaperna uppdaterade. Detta gäller även personal som arbetar utanför skolköket med barnen i skolan.

– Det är inte ovanligt att medlemmar ringer och berättar att deras barn drabbats av skolpersonalens okunskap så en kompetensförhöjning i hela skolan ställer vi oss bakom till hundra procent, säger Linus. ✨

De nya riktlinjerna föreslår att laktosintoleranta ska serveras samma kost som alla andra så länge den innehåller mindre än 2 g laktos. Undantag kan göras för hyperkänsliga som då serveras mjölkfri kost.

Det här grundar sig i att de flesta med laktosintolerans tål mellan 5 och 7,5 gram laktos per dag. Man föreslår även att de barn som är i behov av helt laktosfri kost erbjuds komjölkfri kost.

NÄR DET GÄLLER förskolan, där barnen är under fem år, ska laktosfritt bara erbjudas i "extrema undantagsfall" enligt förslaget. Anledningen är att det är mycket ovanligt med laktosintolerans hos små barn. Precis som Celiakiförbundet anser